

Annales

Instituti

Archaeologici

VII - 2011

Godišnjak

*Instituta za
arheologiju*

Nakladnik/Publisher

INSTITUT ZA ARHEOLOGIJU
INSTITUTE OF ARCHAEOLOGY

Adresa uredništva/Adress of the editor's office

Institut za arheologiju/Institute of Archaeology
HR-10000 Zagreb, Ulica Ljudevita Gaja 32
Telefon/phone 385 (0) 1 6150250
Fax 385 (0) 1 6055806
e-mail: iarh@iarh.hr
<http://www.iarh.hr>

Glavni i odgovorni urednik/Editor in chief

Željko Tomičić

Izvršni urednik/Desk editor

Kristina Jelinčić
Kristina Turkalj

Tehnički urednik/Technical editor

Kristina Jelinčić
Kristina Turkalj

Izdavački savjet/Editorial committee

Vlasta Begović, Marko Dizdar, Dunja Glogović, Snježana Karavanić, Goranka Lipovac Vrkljan, Branka Migotti, Kornelija Minichreiter, Ante Rendić Miočević, Tajana Sekelj Ivančan, Tihomila Težak Gregl, Željko Tomičić, Ante Uglešić

Prijevod na engleski/English translation

Nikolina Matetić Pelikan (ETNOtrend d.o.o.)

Lektura/Language editor

Renata Draženović (hrvatski jezik/Croatian)
Stephen Hindlaugh (engleski jezik/English)

Dizajn/Design

REBER DESIGN

Korektura/Proofreaders

Kristina Jelinčić
Kristina Turkalj

Računalni slog/Layout

Hrvoje Jambrek

Tisak/Printed by

PRINTERA GRUPA d.o.o., Sveta Nedelja

Naklada/Circulation

600 primjeraka/ Copies

©Institut of archaeology, Zagreb 2011.

SADRŽAJ

Arheološka istraživanja

- 9** **Daria Ložnjak Dizdar**
Mirela Hutinec
Sotin, probna arheološka istraživanja 2010.
- 13** **Zvonko Bojčić**
Marko Dizdar
Tomislav Hršak
Tino Leleković
Rezultati probnih istraživanja nalazišta Batina–Sredno 2010. godine
- 20** **Marko Dizdar**
Probna iskopavanja i nadzor na izgradnji dionice državne ceste D-34 – obilaznica Donjeg Miholjca
- 23** **Marko Dizdar**
Probna iskopavanja i nadzor na izgradnji dionice državne ceste D-2 – obilaznica Našica
- 26** **Daria Ložnjak Dizdar**
Zaštitna istraživanja nalazišta AN 2a Markovac Našički–Orašje 2 na izgradnji obilaznice Našica
- 30** **Daria Ložnjak Dizdar**
Hrvoje Potrebica
Probna iskopavanja prapovijesnog nalazišta u Vlatkovcu
- 34** **Kornelija Minichreiter**
Slavonski Brod, Galovo, arheološka istraživanja 2010. g.
- 37** **Tatjana Tkalčec**
Arheološka istraživanja nalazišta Crkvari – crkva sv. Lovre 2010. godine
- 41** **Daria Ložnjak Dizdar**
Marija Mihaljević
Marko Dizdar
Dolina 2010. – rezultati probnih istraživanja prapovijesnog groblja Glavičice
- 45** **Tatjana Tkalčec**
Probna arheološka istraživanja visinskog gradišta Sveta Ana – Gradina 2010.
- 50** **Tajana Sekelj Ivančan**
Rezultati istraživanja nalazišta Virje – Volarski breg u 2010. godini

CONTENTS

Archaeological Excavations

- 9** **Daria Ložnjak Dizdar**
Mirela Hutinec
Sotin, Archaeological Trial Excavations 2010
- 13** **Zvonko Bojčić**
Marko Dizdar
Tomislav Hršak
Tino Leleković
Results of the 2010 Trial Excavations of the Batina–Sredno Site
- 20** **Marko Dizdar**
Trial Excavations and Supervision of the Construction of National Road Section D-34 – Donji Miholjac Bypass
- 23** **Marko Dizdar**
Trial Excavations and Supervision of the Construction of the D-2 National Road Route–Našice Bypass
- 26** **Daria Ložnjak Dizdar**
Protective Excavations of AS 2a Markovac Našički–Orašje 2 during Construction of the Našice Bypass
- 30** **Daria Ložnjak Dizdar**
Hrvoje Potrebica
Trial Excavations of a Prehistoric Site in Vlatkovac
- 34** **Kornelija Minichreiter**
Slavonski Brod, Galovo, Archaeological Research 2010
- 37** **Tatjana Tkalčec**
Archaeological Excavations of the Crkvari–St. Lawrence's Church Site 2010
- 41** **Daria Ložnjak Dizdar**
Marija Mihaljević
Marko Dizdar
Dolina 2010 – Results of Trial Excavations of the Glavičice Prehistoric Cemetery
- 45** **Tatjana Tkalčec**
2010 Archaeological Trial Excavations of the Hill Fort of Sveta Ana–Gradina
- 50** **Tajana Sekelj Ivančan**
Results of the 2010 Excavations of the Virje–Volarski Breg Site

<p>54 Marko Dizdar
Daria Ložnjak Dizdar</p> <p>Probna istraživanja nalazišta AN 1 Grabrić na trasi auto-cesta A13, dionica Čvor Vrbovec 2 – Čvor Farkaševac</p>	<p>54 Marko Dizdar
Daria Ložnjak Dizdar</p> <p><i>Trial Excavations of AS 1 Grabrić on the A13 Motorway Route, Section: Vrbovec 2 Junction-Farkaševac Junction</i></p>
<p>57 Branko Kirigin
Ivančica Schrunck
Vlasta Begović
Marinko Petrić
Marina Ugarković</p> <p>Hvar, otok Sv. Klement, uvala Soline, arheološka istraživanja 2010.</p>	<p>57 Branko Kirigin
Ivančica Schrunck
Vlasta Begović
Marinko Petrić
Marina Ugarković</p> <p><i>Hvar, Island of Sveti Klement – Soline Bay, Archaeological Excavations 2010</i></p>
<p>61 Marko Dizdar
Asja Tonc
Daria Ložnjak Dizdar</p> <p>Zaštitna istraživanja nalazišta AN 6 Gornji Vukojevac na trasi auto-cesta Zagreb – Sisak, dionica Velika Gorica jug – Lekenik</p>	<p>61 Marko Dizdar
Asja Tonc
Daria Ložnjak Dizdar</p> <p><i>Rescue Excavations of AS 6 Gornji Vukojevac on the Zagreb – Sisak Motorway Route, Section Velika Gorica South – Lekenik</i></p>
<p>65 Juraj Belaj
Filomena Sirovica</p> <p>Arheološka istraživanja na lokalitetu Stari grad u Ivancu godine 2010.</p>	<p>65 Juraj Belaj
Filomena Sirovica</p> <p><i>Archaeological Excavations at the Stari Grad Site in Ivanec 2010</i></p>
70 Tatjana Tkalčec Arheološka istraživanja burga Vrbovca u Klenovcu Humskom 2010. godine	70 Tatjana Tkalčec <i>2010 Archaeological Excavations of Vrbovec Castle in Klenovec Humski</i>
<p>74 Tatjana Tkalčec
Snježana Karavanić
Andreja Kudelić</p> <p>Zaštitna arheološka istraživanja na Starom gradu Dubovac 2009-2010.</p>	<p>74 Tatjana Tkalčec
Snježana Karavanić
Andreja Kudelić</p> <p><i>Archaeological Rescue Excavations at Stari Grad Dubovac 2009-2010</i></p>
<p>81 Snježana Karavanić
Andreja Kudelić</p> <p>Istraživanje prehistorijskih gradina Barilović-Osovlje i Crkvina-Bukovlje (Karlovačka županija)</p>	<p>81 Snježana Karavanić
Andreja Kudelić</p> <p><i>Excavations of Prehistoric Hill Forts at Barilović-Osovlje and Crkvina-Bukovlje (Karlovac County)</i></p>
85 Asja Tonc Rezultati probnih istraživanja na gradini Sv. Trojice kod Stari-grada-Paklenice 2010.	85 Asja Tonc <i>Results of the Trial Excavations of the Sveta Trojica Hill Fort near Starigrad-Paklenica 2010</i>
88 Goranka Lipovac Vrkljan Crkvenica – <i>Ad turres</i>, prošlogodišnje otkriće još jedne rimske keramičarske peći na lokalitetu „Igralište“	88 Goranka Lipovac Vrkljan <i>Crkvenica – Ad Turres, Last Year's Discovery of Another Roman Kiln at the "Igralište" Site</i>
<p>93 Bartul Šiljeg
Vladimir Kovačić
Andreja Kudelić
Ana Konestra</p> <p>Arheološko-konzervatorska istraživanja lokaliteta Stancija Blek kod Tara u 2010. g.</p>	<p>99 Bartul Šiljeg
Vladimir Kovačić
Andreja Kudelić
Ana Konestra</p> <p><i>2010 Archaeological-Conservation Research of the Stancija Blek Site near Tar</i></p>

Terenski pregledi

98 **Zorko Marković**
Mirjana Paušak

Terenski pregled arheoloških lokaliteta u Valpovštini 2010.

102 **Zorko Marković**
Jasna Jurković

Rezultati rekognosciranja arheoloških terena oko Našice 2010. godine

108 **Kornelija Minichreiter**
Zorko Marković

Arheološki lokaliteti na trasi brze ceste Brestovac – Staro Petrovo Selo

112 **Marko Dizdar**
Daria Ložnjak Dizdar

Terenski pregled trase buduće auto-ceste A13, dionica Bjelovar–Virovitica–granica s Mađarskom

118 **Asja Tonc**

Terenski pregled područja izgradnje plovnog kanala „Grad Pag – Košljun“ i područja sanacije kamenoloma Vranja

Field Surveys

98 **Zorko Marković**
Mirjana Paušak

2010 Field Survey of the Valpovo Region Archaeological Sites

102 **Zorko Marković**
Jasna Jurković

The Results of Archaeological Survey of the Terrain around Našice 2010

108 **Kornelija Minichreiter**
Zorko Marković

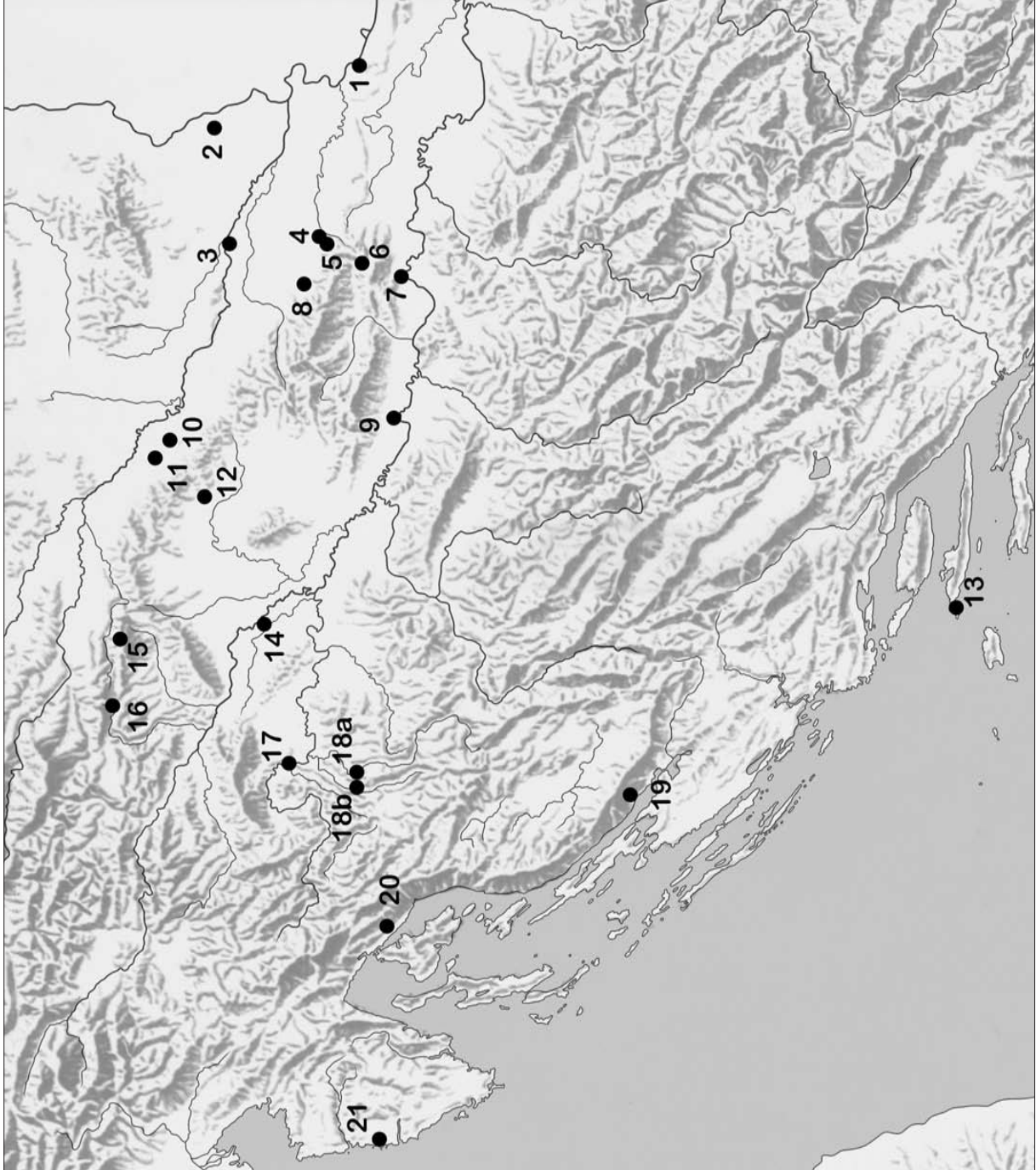
Archaeological Sites on the Brestovac-Staro Petrovo Selo Expressway Route

112 **Marko Dizdar**
Daria Ložnjak Dizdar

Field Survey of the Planned A13 Motorway Route, Section Bjelovar–Virovitica–Hungarian Border

118 **Asja Tonc**

Field Survey of the Planned Construction Area of the Town of Pag-Košljun Channel and the Restoration Area of Vranja Quarry

- 1 Sotin
- 2 Batina-Sredno
- 3 Donji Miholjac - obilaznica
- 4 Našice
- 5 AN 2a Markovac Našički - Orašje 2
- 6 Vlatkovac
- 7 Slavonski Brod - Galovo
- 8 Crkvari
- 9 Dolina-Glavčice
- 10 Sveta Ana Gradina
- 11 Virje-Volarski breg
- 12 AN 1 Grabrič- Farkaševac
- 13 Sv. Klement - Soline
- 14 AN 6 Gornji Vukojevac
- 15 Ivanec
- 16 Klenovec Humski - Plemički grad Vrbovec
- 17 Stari grad Dubovac
- 18a Barilovići - Osovlje
- 18b Crkвина - Bukovlje
- 19 Gradina Sv. Trojice
- 20 Crikvenica - Igralište
- 21 Stancija Blek-Tar

Zaštitna istraživanja nalazišta AN 2a Markovac Našički-Orašje 2 na izgradnji obilaznice Našica

Protective Excavations of AS 2a Markovac Našički-Orašje 2 during Construction of the Našice Bypass

Daria Ložnjak Dizdar

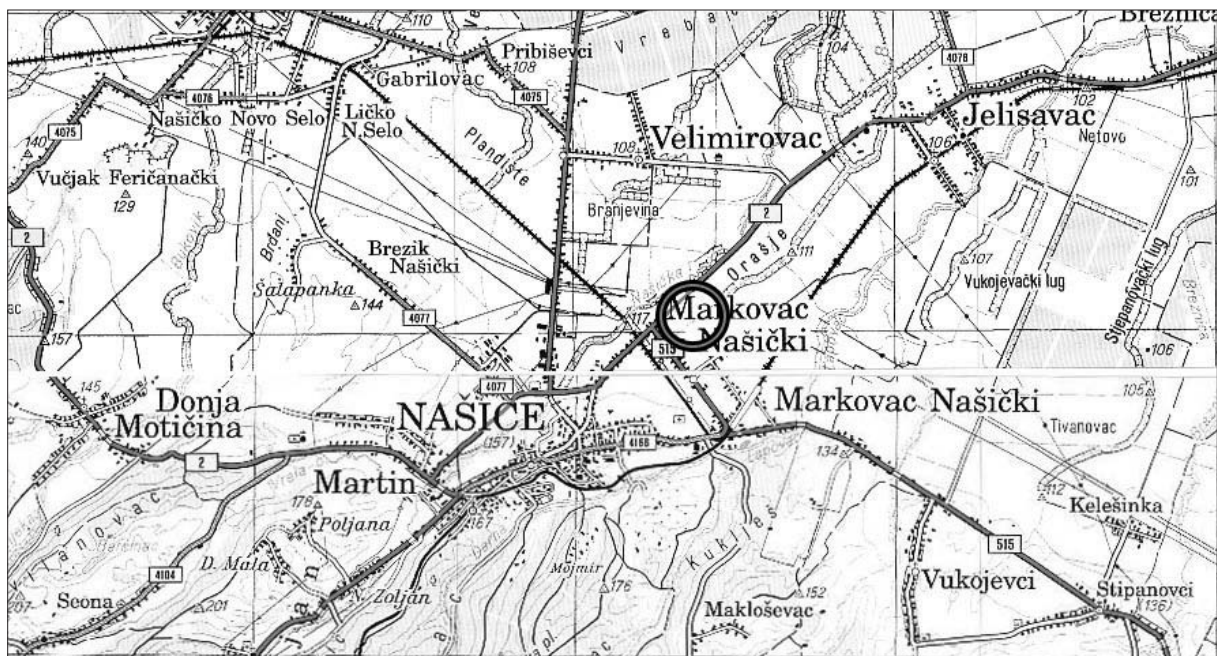
Primljeno/Received: 07.03.2011.
Prihvaćeno/Accepted: 28.03.2011.

U probnim iskopavanjima prilikom izgradnje obilaznice grada Našica pronađeni su ostaci naselja lasinjske kulture AN 2a Markovac Našički–Orašje 2. Radi se o ostacima manjeg naselja smještenog na blagom uzvišenju uz nekadašnji manji vodotok koji je tekao južnim rubom naselja. Istraženi dio naselja vjerojatno je bio obiteljski strukturiran, odnosno sastojao se od cjelina koje su uključivale manje nadzemne kuće s okućnicama. U zapunama jama te u sloju SJ 3 pronađeni su keramički ulomci koji se na osnovi tipoloških karakteristika, odnosno oblika kao i tehnika te motiva ukrašavanja, mogu pripisati lasinjskoj kulturi. Keramički nalazi iz razvijene i kasne faze lasinjske kulture zabilježeni su na još nekoliko nalazišta na našičkom području.

Ključne riječi: zaštitna iskopavanja, Našice, lasinjska kultura, naselje, infrastruktura
Key words: rescue excavations, Našice, Lasinja culture, settlement, infrastructure

Tijekom probnih iskopavanja na trasi dijela državne ceste D-2 – obilaznice Našica (Osječko-baranjska županija), istočno od prigradskog naselja Markovac Našički pronađeno je dosad nepoznato prapovijesno nalazište na kojem je bilo potrebno provesti zaštitna arheološka istraživanja (sl. 1). Na površini

broju: Probna iskopavanja i nadzor na izgradnji dionice državne ceste D-2 – obilaznica Našica).¹ Inače, u terenskom pregledu trase obilaznice Našica 2003. godine nekoliko stotina metara sjevernije uz Našičku rijeku pronađeno je prapovijesno i srednjovjekovno nalazište Orašje (Minichreiter, Marković 2004: 58).

Sl. 1 Položaj AN 2a Markovac Našički-Orašje 2.
Fig. 1 Location of AS 2a Markovac Našički-Orašje 2.

susjednih oranica prikupljeni su ulomci prapovijesne keramike, dok su u probnim iskopima pronađene zapune objekata s keramičkim nalazima koje su ukazivale na postojanje rubnog dijela naselja lasinjske kulture (vidjeti tekst M. Dizdara u ovom

¹ Zaštitna iskopavanja provedena su u srpnju 2010. godine, a financijska sredstva osigurala su Hrvatske ceste d.o.o. Za pruženu organizacijsku potporu zahvaljujemo se koordinatorima projekta gosp. Franji Šokcu i gosp. Jošku Wolfu.

Sl. 2 Pogled na istočni dio nalazišta nakon iskopavanja humusa (snimio: M. Vojtek).

Fig. 2 View of the eastern part of the site after humus removal (photo: M. Vojtek).

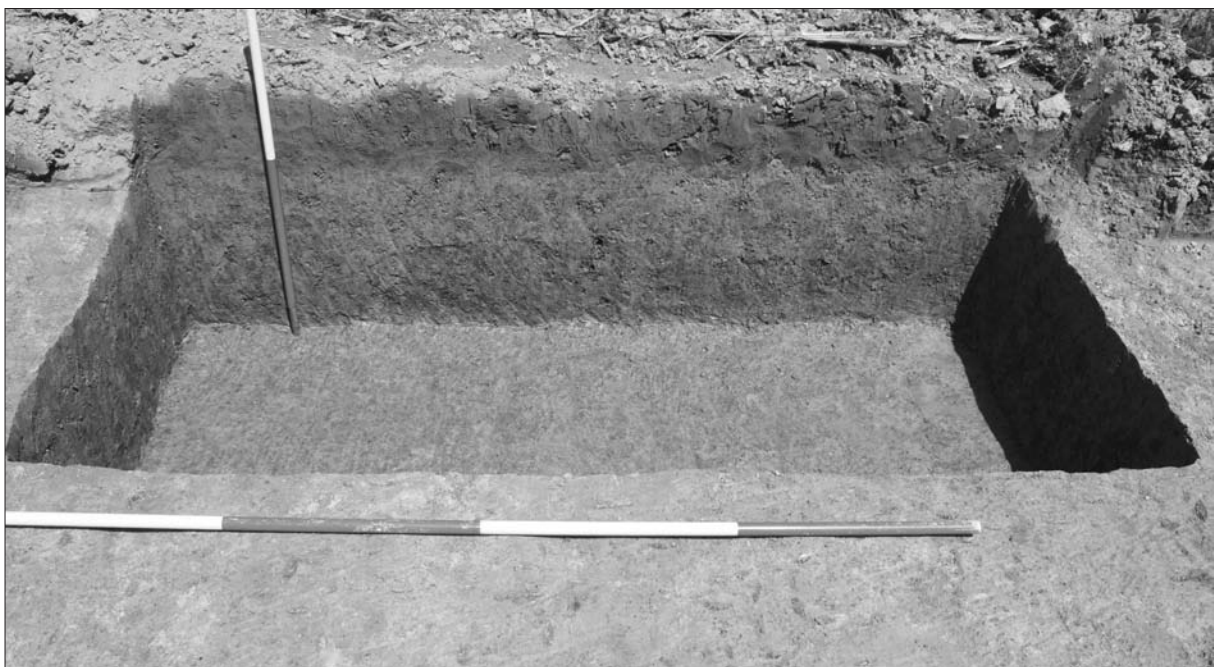
Nalazište AN 2a Markovac Našički–Orašje 2 (2+040 – 2+250) položeno je na blagoj uzvisini smještenoj iznad nekadašnjeg manjeg vodotoka. Nakon strojnog iskopavanja sloja humusa do temeljnog tla (zdravice) debljine do 0,50 m, izdvojene su različite vrste zapuna, najčešće sivosmede ili sive boje u kojima se pojavljuju sitni ulomci keramičkih posuda i kućnog lijepa te tragovi ugljena (sl. 2). S obzirom na vrste pronađenih objekata, moguće je izdvojiti sljedeće osnovne tipove:

- ostaci kuća od kojih su se sačuvali ukopi stupova (sl. 4);
- plitko ukopane ovalne jame;

- plitko ukopani jarak.

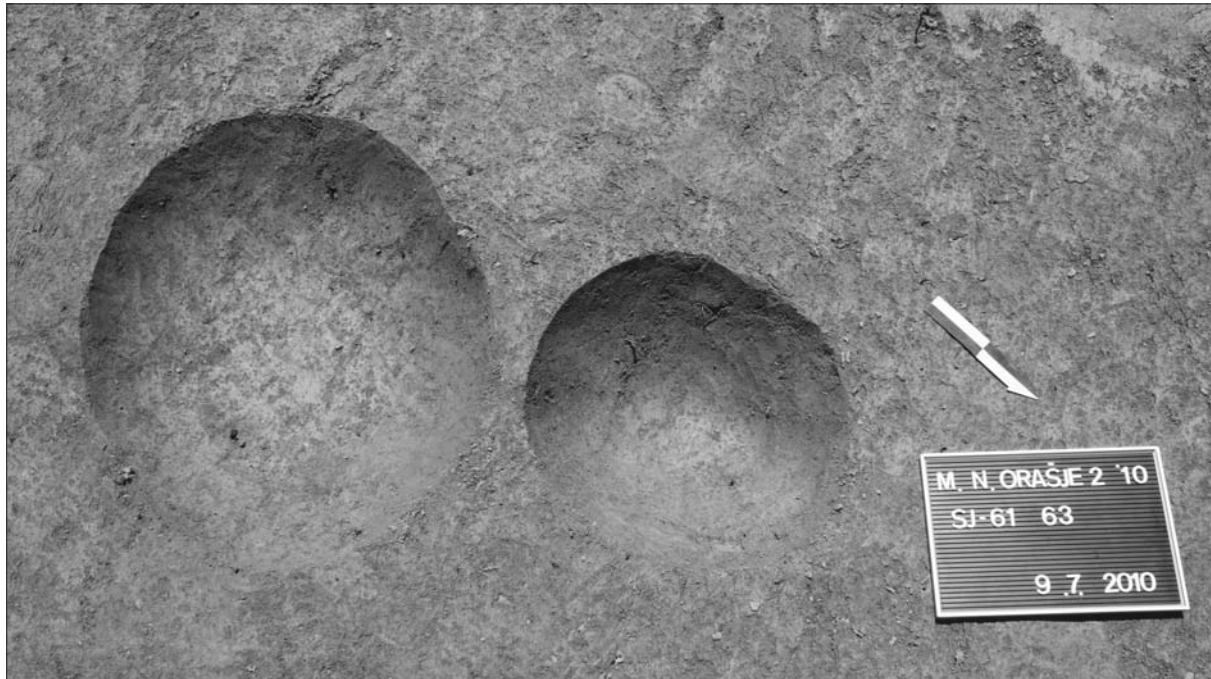
U južnom dijelu nalazišta ispod sloja humusa (SJ 1) izdvojen je ostatak sivosmedeg sloja (SJ 3) s nalazima keramike, kućnog lijepa, ulomcima kamenih predmeta te ugljenom (sl. 3). Radi se vjerojatno o ostacima naplavinskog sloja debljine 0,15–0,20 m koji se akumulirao u prirodnom uleknuću smještenom neposredno uz nekadašnji manji vodotok koji je protjecao južnim rubom nalazišta. Ispod sloja SJ 3 u iskopavanju je dokumentirana zdravica.

Tragovi nadzemnih kuća najvjerojatnije se mogu pre-

Sl. 3 Probni iskop na istočnom dijelu nalazišta s naplavinskim slojem SJ 3 ispod sloja humusa SJ 1 (snimio: M. Vojtek).

Fig. 3 Trial-trench in the eastern part of the site with the flooded layer SJ 3 below a layer of humus SJ 1 (photo: M. Vojtek).

Sl. 4 Ukopi stupova SJ 61 i SJ 63 (snimio: M. Vojtek).

Fig. 4 Pillar holes SU 61 and SU 63 (photo: M. Vojtek).

poznati u središnjem dijelu nalazišta. Kuće su bile položene na južnoj padini uzvišenja poviše vodotoka. Od kuća su preostali ukopi stupova, najčešće promjera do 0,50 m, koji su raspoređeni u pravokutne osnove (sl. 4). Izdvojeni su i ukopi manjih ovalnih jama promjera do 1,50 m sa sivosmeđim ili sivim zapunama koje su sadržavale manje količine keramičkih ulomaka i kućnog lijepa. Osim ukopa stupova koji pripadaju ostacima kuća, prepoznati su još poneki ukopi stupova ovalnog oblika koji mogu pripadati ostacima ograde ili nekim manjim pomoćnim objektima. Na sjevernom rubu naselja izdvojen je plitko ukopani jarak SJ 65 sa čije se sjeverne strane nalazi niz ukopa rupa za stupove većeg promjera. Možda se radi o ostacima ograde oko dijela naselja, iako nije isključeno kako to mogu biti i ostaci ograde dvorišta ili obora za stoku.

U zapunama jama te u sloju SJ 3 pronađeni su keramički ulomci koji se na osnovi tipoloških karakteristika – oblika kao i tehnika te motiva ukrašavanja, mogu pripisati bakrenodobnoj lasinjskoj kulturi. Radi se o ulomcima vrčeva i loncima S-profilacije crvenkastosmeđe, smeđe, sivosmeđe te tamnosive boje. Na ramenu vrčeva često se nalazi vodoravna ukrašena zona ispunjena kosim linijama uz koje se nalaze sitni urezi. U zapunama objekata prikupljeni su i uzorci ugljena za ¹⁴C analize koji će omogućiti preciznije vremensko definiranje trajanja naselja (Balen 2008).

S obzirom na broj pronađenih arheoloških cjelina, nalazište AN 2a Markovac Našički–Orašje 2 na kojem je istražena površina od oko 3,800 m², predstavlja rubni dio manjeg bakrenodobnog naselja smještenog uz nekadašnji manji vodotok koji je tekao južnim rubom naselja čije se središte nalazilo na blagom

uzvišenju nekih stotinjak metara prema istoku. Nalazište je otkriveno u probnim iskopavanjima, odnosno nije zabilježeno u terenskom pregledu trase u jesen 2003. godine (Minichreiter, Marković 2004). Istraženi dio naselja vjerojatno je bio obiteljski strukturiran, odnosno sastojao se od manjih cjelina koje su uključivale manje nadzemne kuće s okućnicama (radni prostori, jame za otpatke i sl.) koje su bile smještene na južnoj strani blagog uzvišenja. Istraživanja su pokazala kako je površina nalazišta u znatnoj mjeri oštećena intenzivnom poljoprivrednom obradom, što je dovelo do očuvanja samo donjih dijelova arheoloških cjelina, zbog čega su na površini oranica kao i tijekom provedbe arheološkog nadzora pronađeni sitni keramički ulomci koji su ukazivali na postojanje arheološkog nalazišta.

Da se ne radio o usamljenom nalazištu lasinjske kulture na našičkom području svjedoče od ranije poznata naselja iz razvijene i kasne faze lasinjske kulture koja su na osnovi pokusnih istraživanja ili pronalaska karakterističnih keramičkih ulomaka još zabilježena na nalazištima: Koška – Pjeskana i Cer, Vučjak Feričanski – Ribnjak/Suvače i Golubovac, Poganovci, Donja Motičina – ulica M. Gupca, Seona – Crna glava te Zoljan-Grabica (Marković 1977: 44–46, T. 1-8; Marković 1984: 19, sl. 3: 1-7; Marković 2002: 14–15, T. 3; Marković 2009).

Rezultati zaštitnih istraživanja nalazišta AN 2a Markovac Našički – Orašje 2 od izuzetne su važnosti, budući da se omogućili bolje poznavanje naseljenosti našičkog područja u bakrenom dobu (eneolitik), dok će obrada prikupljenih nalaza posvjedočiti o dosad slabije poznatoj materijalnoj ostavštini bakrenodobnih stanovnika šireg područja našičke Podravine.

Literatura

- Balen, J. 2008, Apsolutni datumi sa zaštitnih istraživanja na prostoru Slavonije kao prilog poznavanju kronologije srednjeg eneolitika, *Vjesnik Arheološkog muzeja u Zagrebu*, 3. s. 41, 17–35.
- Marković, Z. 1977, Problem eneolita u našičkoj regiji (Prilog genezi i stupnjevanju lasinjske kulture), *Arheološki Vestnik*, XXVII (1976), 42–59.
- Marković, Z. 1984, Neka pitanja neolitika, eneolitika i brončanog doba našičkog kraja i Đakovštine, *Izdanja Hrvatskog arheološkog društva*, sv. 9, 13–29.
- Marković, Z. 2002, Kulture i stanovništvo našičkog kraja od prapovijesti do turskog osvajanja u 16. st., *Našički zbornik*, 7, 7–26.
- Marković, Z. 2009, Rezultati rekognosciranja arheoloških terena oko Našica 2007. i 2008. g., *Annales Instituti Archaeologici*, V, 139–147.
- Minichreiter, K., Marković, Z. 2004, Arheološko rekognosciranje obilaznice Našice, *Obavijesti Hrvatskog arheološkog društva*, 1/XXXVI, 51–60.

Summary

During trial excavations on the Našice Bypass section of the D-2 state road (County of Osijek-Baranja) east of the settlement of Markovac Našički, a previously unknown Lasinja culture settlement was found (Fig. 1). The AS 2a Markovac Našički-Orašje 2 site lies on a mild elevation located above what used to be a small stream. After machine-digs of the humus layer, different kinds of fills were separated, mostly of a grey-brown or grey colour (Fig. 2). The kinds of unearthed artefacts suggest the following basic types:

- remains of houses with preserved pillar holes (Fig. 4);
- shallow-sunk oval pits;
- a shallow-sunk ditch.

In the southern part of the site, under a layer of humus (SU 1), the remains of a grey-brown layer (SU 3) with finds of pottery, house daub, fragments of stone artefacts and charcoal were classified (Fig. 3). These probably represent the remains of a flooded layer which accumulated immediately along the small stream that used to flow along the southern margin of the site. Traces of above-earth houses, of which pillar holes remained, mostly up to 0.50 m in diameter (Fig. 4), can be identified in the central part of the site. Smaller oval pits were also identified. These contained smaller quantities of pottery shards and house daub. Along the northern margin of the settlement, a shallow dug ditch SU 65 was found, which could be the remains of a fence that surrounded part of the settlement or a courtyard.

The typological characteristics of the pottery fragments, their forms as well as decorative motifs, suggest that they belong to the Lasinja culture. The pottery includes shards of beakers and pots with an S-profile. On the shoulder of the beakers there is frequently a horizontal decorated zone with diagonal lines with tiny incisures.

The AS 2a Markovac Našički-Orašje 2 site, where a surface of approximately 3800 m² has been excavated, represents the marginal part of a smaller Copper Age settlement which probably had a family structure. The processing of finds will shed light on the previously less known material heritage of the Copper Age population of the wider area of the Našice part of the Podravina region. Pottery shards belonging to the developed and to the later phase of the Lasinja culture have been found at several more sites in the Našice area.